

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

**BARQARORLIK VA IJTIMOY MA'SULIYAT
FANINING O'QUV DASTURI**

Bilim sohalari: 400 000 - Biznes, boshqaruv va xuquq
Ta'lim sohalari: 410 000 - Biznes va boshqaruv
Mutaxassisliklar: 70411201 - Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Namangan – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kredittlar	
BvaIM2304	2024-2025	3	7.5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari		
Tanlov	O'zbek	6		
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
1. BARQARORLIK VA IJTIMOY MA'SULIYAT	90 Ma'ruza-44 Amaliyot-46	135	225	
2. I. Fanning mazmuni	<p>Fanni o'qitishdan maqsad – magistrlarda zamonaviy biznes misollar orqali korxonalarni boshqarish nazariyasi va amaliyoti asoslarini o'rganish tizimlashtirish va mustahkamlash, menejment sohasidagi qarorlarni qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, ijodiy fikrlar jarayoniga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, qonuni va kategoriyalar mazmun-mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabat shakllantirish orqali insonning hayotdagi o'rni va ahamiyatini ochib berish.</p> <p>Fanning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: boshqaruv tafakkurining asosiy nazariyalari va modellarini tushuntirish; tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish; biznesda boshqarish faoliyatining mohiyati nimada ekanligini tushuntirish; menejmentni shakllantirishning kasbiy va nazariy asoslari, shartlarini o'rganish; tadbirkorlik faoliyatining tarixiy sharoitlariga bog'liq holda vazifa va printsiplar evolyutsiyasining xususiyatlarini tavsiflash; an'anaviy va zamonaviy menejmentning asosiy yo'nalishlari va maktablarini tahlil qilish; milliy boshqaruv modellarini (yapon, amerika, yevropa) tavsiflash; tarmoqlar va sohalar korxonalari, tashkilotlar, xo'jalik yurituvchi sub'ektlarida mehnat faoliyatini tashkil etishga nisbatan turli yondashuvlarni tushuntirish; bajarayotgan faoliyati bo'yicha ish rejasini tuzish va uni bajarish, nazorat qilish va amalga oshirilgan ishlarning natijalarini tahlil qilish va baholashni o'rgatish.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p>			
1-mavzu. Barqarorlik va ijtimoiy ma'suliyatning nazariy asoslari	Barqarorlik va ijtimoiy ma'suliyatning maqsadi, vazifalari, uslublari. Menejmentning mavjud kelishi va rivojlanishi. Menejment amaliyoti tarixini davriylashtirish.			

2-mavzu. Menejmentning nazariy asoslari	Boshqaruv va menejment. Moliyaviy menejment. Innovatsion menejment Savdo menejmenti.
3-mavzu. Menejment tamoyillari	Menejment tamoyillari. Menejment yondashuvlari. Boshqaruv usullari.
4-mavzu. Qadimgi Sharq va qadimiy tsivilizatsiya davri boshqaruv xususiyatlari	Boshqaruvning diniy ta'limotga asoslangan nazariy tamoyillari. XIV-XVI asrlarda O'rta Osiyoda boshqaruv ta'limotlarining rivojlanishi.
5-mavzu. Sharq tsivilizatsiyasining asosiy ijtimoiy-madaniy xususiyatlari.	Sharq tsivilizatsiyasining asosiy ijtimoiy-madaniy xususiyatlari
6-mavzu. Ilmiy menejment maktabi ta'limotlari	Sanoat kapitalizmi davrida boshqaruvning asosiy printsiplari va usullari. Sanoat kapitalizmining shakllanish davrida boshqaruv g'oyalari.
7-mavzu. Ilmiy menejmentga asos solinishi	Ilmiy menejment maktabining shakllanishi va rivojlanishi. Ilmiy menejmentning asosiy tamoyillari.
8-mavzu. Menejmentning klassik yoki ma'muriy maktabi	Boshqaruv ma'muriy maktabining asosiy qoidalari. G.Fayol – boshqaruv ma'muriy maktabining asoschisi. L.Gyulik va L.Urvik asarlarida Fayol g'oyalarini rivojlantirilishi.
9-mavzu. Ma'muriy maktabning rivojlantirilishi	Ma'muriy maktab vakillari G. Xopf, O.Sheldon va boshqalar tomonidan ilmiy va ma'muriy maktabning rivojlantirilishi. G.Fayolning boshqarish tamoyillari.
10-mavzu. Inson munosabatlari maktabining asosiy ta'limotlari	Inson munosabatlari maktabining asosiy qoidalari. Sanoat psixologiyasining otasi G.Munsterberg yondashuvlari. M.P. Foletning "Ishitirok etishni boshqarish" nazariyasi. Xotormdagi tajribalari.
11-mavzu. E.Meyoning ehtiyojlar nazariyasi	E.Meyoning ehtiyojlar nazariyasi. D.Mak-Gregorning "X" va "U" nazariyasi.

12-mavzu. Xulq-atvor maktabi

Xulq-atvor maktabining asosiy namoyandalari ilgari surgan asosiy qoidalarining xususiyatlari. Xulq-atvor maktabi tadqiqot natijalarining, zamonaviy menejmentda qo'llanishi.

13-mavzu. Xulq-atvor maktabini rivojlantirishning asosiy ikkita yo'nalishi.

Xulq-atvor maktabining kelib chiqishi. C.Bernard va uning nazariyasining qoidalari. Xulq-atvor maktabini rivojlantirishning asosiy ikkita yo'nalishi.

14-mavzu. Zamonaviy boshqarish nazariyalari

Eski va yangi boshqaruv nazariyalarini qiyoslash. XX asrda boshqaruv nazariyasi amaliyotining rivojlanish bosqichlari.

15-mavzu. Tizimlar nazariyasi va tizimlarini boshqarish

Operatsion boshqaruv. Tizimlar nazariyasi va tizimlarini boshqarish. Xaos nazariyasi.

16-mavzu. Tizimli maktab

"Tizimlarning umumiy nazariyasi"ning mohiyati. L.Bertalanffining g'oyalari va ularga A.A. Bogdanovning "Umumiy tashkiliy fan" g'oyasining ta'siri.

17-mavzu. Vaziyatni boshqarish nazariyasi

"Vaziyatni boshqarish nazariyasi" tushunchasi. Ijtimoiy tizimlar nuqtai-nazaridan tashkiliy nazariya. P.Drukerning maqsadlar bo'yicha menejment tushunchasi (MBO).

18-mavzu. Menejmentda vaziyatli yondashuv

Menejmentga situatsion yondashuvning mohiyati va uning asosiy qoidalari. Asosiy situatsion nazariyalari.

19-mavzu. Tashkilot ichidagi cheklovchi va cheklovchi omillar

Tashkilot ichidagi cheklovchi va cheklovchi omillar. Cheklov turlari.

20-mavzu. Menejmentda jarayonli yondashuv

Menejment jarayon sifatida. Jarayonli yondashuv mualliflarning fikrlariga ko'ra boshqaruv funksiyalari. Menejment o'zaro bog'liq funksional jarayon sifatida. Menejmentga nisbatan jarayonli yondashuv maktabining tamoyillari.

21-mavzu. Menejmentga nisbatan qiymatli yondashuv

Qiyamatga asoslangan boshqaruv: asosiy tamoyillar va tushunchalar. Haqiqiy qiymatni boshqarish tamoyillari.

22-mavzu. Kompaniyaning mafkuraviy, moddiy, hissiy, hayotiy muhim belgilari

Kompaniyada qiymat menejmentini joriy etish bosqichlari. Kompaniyaning mafkuraviy, moddiy, hissiy, hayotiy muhim belgilari.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu. "Boshqaruv tafakkuri tarixi" fanining nazariy asoslari

2-mavzu. Menejmentning nazariy asoslari

3-mavzu. Menejment tamoyillari

4-mavzu. Qadimgi Sharq va qadimiy tsivilizatsiya davri boshqaruv xususiyatlari

5-mavzu. Sharq tsivilizatsiyasining asosiy ijtimoiy-madaniy xususiyatlari.

6-mavzu. Ilmiy menejment maktabi ta'limotlari

7-mavzu. Ilmiy menejmentga asos solinishi

8-mavzu. Menejmentning klassik yoki ma'muriy maktabi

9-mavzu. Ma'muriy maktabning rivojlantirilishi

10-mavzu. Inson munosabatlari maktabining asosiy ta'limotlari

11-mavzu. E.Meyoning ehtiyojlar nazariyasi

12-mavzu. Xulq-atvor maktabi

13-mavzu. Xulq-atvor maktabini rivojlantirishning asosiy ikkita yo'nalishi.

14-mavzu. Zamonaviy boshqarish nazariyalari

15-mavzu. Tizimlar nazariyasi va tizimlarini boshqarish

16-mavzu. Tizimli maktab

17-mavzu. Vaziyatni boshqarish nazariyasi

18-mavzu. Menejmentda vaziyatli yondashuv

19-mavzu. Tashkilot ichidagi cheklovchi va cheklovchi omillar

20-mavzu. Menejmentda jarayonli yondashuv

21-mavzu. Menejmentga nisbatan qiymatli yondashuv

22-mavzu. Kompaniyaning mafkuraviy, moddiy, hissiy, hayotiy muhim belgilari

23-mavzu. Kompaniyada qiymat menejmentini joriy etish bosqichlari.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jilozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va topshiriqlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

	<p>1. Tizimlar nazariyasi va tizimlarini boshqarishni tahlil qilish 2. Menajment tuzilmalarining yangi tashkiliy shakllari tahlil etish. 3. Kompaniyaning mafkuraviy, moddiy, hissiy, hayotiy muhim belgilarini aniqlash. 4. Menajmentga nisbatan jarayonli yondashuv maktabining tamoyillarini o'rganish 5. Menajmentga situatsion yondashuvning mohiyati va uning asosiy qoidalar bo'yicha tezis yozish</p>
3.	<p>V. Ta'lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalari Magistr bilishi kerak: Fanni o'zlashtirish natijasida magistr: *«Barqarorlik va ijtimoiy ma'suliyat» fanining mazmuni, mohiyati, predmeti va asosiy vazifalari, korxonada va tashkilotlarning boshqaruv tizimi haqida <i>tasavvur va bilimga ega bo'ladi</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiriladi, menajmentni shakllantirishning kasbiy va nazariy asoslari, shartlarini o'rganadilar; tadbirkorlik faoliyatining tarixiy sharoitlariga bog'liq xolda vazifa va prinsiplar evolyutsiyasining xususiyatlarini tadqiq eta oladi; an'anaviy va zamonaviy menajmentning asosiy yo'nalishlari va maktablarini qiyosiy tahlil qila oladi; korxonada menajer faoliyatini oqilona tashkil etish nima ekanligini anglaydi; korxonada samarali boshqaruv faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlarini ishlab chiqish ko'nikmalariga ega bo'ladi; <p>magistrlar o'zlarini rivojlantirishga va yuzaga keladigan aks ta'sirlarning oqibatlarini kamaytirish yo'llarini tahlil qilish <i>malakasiga ega bo'ladi</i>.</p>
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhiarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni echish; • muammoni hal qilish.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>«Barqarorlik va ijtimoiy ma'suliyat» kursi 3 semestrga mo'ljallangan bo'lib, fanni o'qitish ta'limning kredit tizimi asosida ma'ruza, amaliyot mashg'ulotlari, taqdimotlar, hamda mavzu bo'yicha mustaqil topshiriqlarni o'z ichiga oladi. Oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test topshiriqlarini topshirishi kerak bo'ladi.</p>

6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Richard L.Dafl. Management. Ninth edition 2010. Y. 2. Мескон М.Х. и др. Основы менеджмента. 3-е издание: Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2018. 3. N.Q.Yuldashev Menajmentga kirish. Darslik Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi. Toshkent 2021 y. 4. D.T.Yusupova. Boshqaruv tafakkuri tarixi. O'quv qo'llanma. – T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi». 2021 – 234 b.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar:</p> <p>1. Yo'ldoshev N.Q., Nabokov V.I. «Menajment nazariyasi». Darlik. T.TDIU, 2013.- 433 b. 2. Kucharov A.S. Menajment . O'quv qo'llanma. T.:TDIU, 2009 y. -120 b. 3. Sharifxodjaev M. Menajment.Darslik.T.: O'qituvchi, 2002.-464 b.</p> <p>Axborot manbaalari</p> <p>1. www.gov.uz 2. www.lex.uz 3. www.tradingeconomics.com 4. www.minconomy.uz 5. www.mehnat.uz 6. www.mf.uz 7. www.stat.uz 8. www.ima.uz 9. www.academy.uz 10. www.strategy.regulation.gov.uz</p>
7.	<p>Fan dasturi Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ul: R.Ismatov NamMQL, «Menajment» kafedrası dotsenti A.Adashev NamMQL, «Menajment» kafedrası dotsenti</p>
9.	<p>Taqrizchilar: I.Ibragimov - NamMTI, «Menajment» kafedrası mudiri, iqtisod fanlari doktori (PhD) Usmonova N. - «SAAS TEKS INVEST» MCHJ direktor muovini</p>